

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilno avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Franciškaška ulica 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10— K
pol leta 5—
četrt leta 2-50
posamezna številka po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 16 h
. dvakrat . . . 14
. trikrat . . . 12
za nadaljnja uvrčenja od petit-vrste po 10 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Prihodnja številka „Učiteljskega
Tovariša“ izide dne 3. maja 1918.

Med dvema dobama.

Vedno pogosteje čujemo besedo »stanovska politika«. Deviza sicer ni nova, a se vedno zopet vrača. In prav naši najboljši jo najraje ponavljajo, kakor bi bila vsa prihodnost stanu, vsa rešitev v tem geslu. Kaj je vzrok temu utesnevanju, temu vezanju rok?

Nedvomno ono politično močvirje v predvojni dobi, oni nizki нравni nivo vsega našega javnega življenja, ki ga tako določno opredelja Goethejeva sentenca: Politična — odurna pesem. To je vedno znak propadajočih zgodovinskih razdobj, da ravno najboljši elementi beže pred politično gnulobo dneva, da se umikajo s čuvstvom odpora in gnusa. In vendar potrebuje javno življenje najbolj onih ljudi, ki s svojimi нравnimi vrlinami drže ravnotežje krhkim značajem in političnim zajedalcem, ki jim je politika sredstvo, da ž njim ustrezajo svojim zlim nagonom.

Kakor podirajoč veter čisti velika vojna, ki pretresa ves civilizirani svet, miazmatično ozračje minulih desetletij »kulture in napredka«. Vprašanje je še, ali je res bilo potreba tega silnega požarja, da zgore v njem lažnivi svetovi; to je pa gotovo že danes da je vojna rešila vprašanja, ki bi sicer še dolgo čakala rešitve. Rešila, pravim, zakaj predvsem inamo odločitev, misel in še le pozneje pride njeno urešičenje. V ognju in krvi so se prekovale vrednote, se je široko pretrgala zavesa zmot modernega človeka. Čeprav konca še ni, vemo danes z gotovostjo, da načelo sile ni najvišje načelo in da se vohra ne poleže in ne umiri prej, dokler npravne dobrine ne zmagajo nad gmotnimi. To je bistvo velikih vojn, da vse snovanje družbe zopet zavrnejo s stranpoti v ono strugo, ki je edino prava, da ustavijo blodna naziranja in dvignejo pohojeno in oskrnjeno vrednost človeka.

Vemo in vidimo. Doživeli smo v sebi ta prevrat in zremo, kako se prebijačo novsod vendarle dobre sile na površje. Ni

še miru, a zastalo življenje zopet bije iz tal, bodoče življenje. Zato pa je tukaj čas, da uravnamo svoje račune in poiščemo poti iz vrtincev preteklosti.

Ljudskošolski učitelj je sin individualističnega časovnega razdobja, zato še od takrat osamljen in brez prave, životvorne organizacijske sile njegovo nemajhno delo izven šole. Stan sam je namreč postavljen v sredo javnega življenja, zaradi česar je naš delokrog daleč širji, kakor so naše dolžnosti. Položaj učiteljstva je tak, da naravnost moramo sodelovati v javnosti; če nas samih to ne miha, nas pa razmere silijo. Poslednje je zlo, ker se prav ne zavedamo vrednosti vsega svojega dela. In tu je treba rešitve.

Ker že moramo stati v javnosti, nam preostaja v splošnem le dvoje: ali da sodelujemo brez organizacije, kar tako, kakor nas meče duh časa in sila malih razmer, ali da poprimemo zavestno; torej z jasnimi smotri, organizirano in iz lastnega nagiba, neodvisno in le pod vplivom zdravih, družbi koristnih načel. V prvem primeru smo v vse vetrove raztepeni politični najemniki, ki koristijo javnosti z vso nesebičnostjo svojih sil, ki kakor mravlje zbirajo politično moč, da se z njo okoriščajo drugi, v drugem pa moremo govoriti glasno besedo med vsemi, ki nas rabijo in potajujejo, sodoločiti ceno svojega dela in čuvati, da nam nihče ne odjeda, kar nam odmerja nepodkupljena socialna pravičnost.

Je torej neizogibno, da posega učitelj v politiko. Toda ne v ono politiko sovražstva in paljenja zlim nagonov, ki smo jo gledali v nedavni preteklosti ter se od nje odvrčali, temveč v politično delo, ki stremi za gospodarskim in нравnim dvigom ljudstva, ki ima samo resnico na ščitu in ki je v neisposnem boju s korupcijo v javnem in zasebnem življenju. Tako stremenje je vredno znoja, še več, je dolžnost vsakogar, ki je prepričan, da je dober, da je nujno potreben нравni moment v vsem delu družbe.

Deviza o »stanovski politiki« je pravzaprav le beg pred posledicami političnega propada. Kdor stavi to geslo drugače, ta bistva politike ne pozna. Pod besedo »stanovska« se razume le ona politika, ki

zasleduje zgolj koristi in predvsem gmotne koristi stanu. Naravno, da ne more imeti taka politika nikjer prijateljev, izvzemši stanovske pripadnike; vsi drugi sloji so ji interesni nasprotniki. Stanovska politika mora torej pri vsakem svojem gibljaju naleteti le na odpor. Obenem pa je v svojem jedru še nenravna, ker stremi za gmotnimi koristmi na ozkem, stanovsko-sebičnem stališču. Zato je tudi malo verjetno, da bi sploh mogla doseči kakšnih uspehov.

Politiško delo učiteljstva je torej mogoče le sredi ljudstva in za ljudske koristi. A kakor rečeno, ne obstoji morda v dnevnem viklu in kriku, temveč mora biti stvarno gospodarsko gibanje, ki mu je zvezda vodnica нравni ideal. Če le kaj, nas uči minula doba, katere tragični zaključek nemi gledamo, kako pogubno je izključno gospodstvo materialističnega načela. Ves lov za gmotnimi dobrinami človeka ni osrečal, le še bolj ga je razdvojil. Samo fantom sreče je, kar more dati goli materializem, zakaj prava sreča je edino le v нравnih mejah, torej v skromni izmeri. Nevarnejši pa kakor razočaranje je drugi plod materializma: propad vesti. Tako v zasebnem kot v javnem življenju. Sredi med dvema dobama moramo to z vso močjo svoje notranjosti občutiti, nekako doživeti s svojo duševnostjo. Šele potem nam bo mogoče najti pravo pot iz vrtincev.

Ena sama stanovska politika učiteljstva je torej možna, politika ljudskih koristi. Dvoje elementov, gospodarski socializem in etiko nam bo združiti na zdrav način, če hočemo, da rodi naše delo zdravili sadov. Dvigniti blagostanje v ljudstvu, utrditi нравne vrline in istočasno izločiti sovražstvo, to so smeri, kamor stremi vse civilizatorno gibanje družbe. V teh smereh naš stan lahko veliko več stori, kakor vsak drugi, zato bo morala biti to naša naloga v dobi, ki bo prišla.

Učiteljstvo je kot nosilec naobrazbe in luči element civilizatornega napredka v narodu. To je nedvomno njegovo hvaležno poslanstvo. Ne sme se pa to poslanstvo nikdar prevreči mimo etičnih načel v skrajno radikalno gibanje, ker je vsako tako končno le razruševalno, torej v svojem bistvu pravzaprav reakcionarno, ne-

civilizatorno. Radikalizmu nasproti stoji namreč konservativizem in z ekstremnostjo prvega se ojači drugi. Posledica je, da se mora napredek, ki se sicer vedno giblje sredi med obema dalje, začasno ustaviti. To pa ni v interesu družbe, in v interesu nikogar. Splošno velja naziranje, da je duhovščina konservativni element v ljudstvu. To sicer ni vedno res. A če bi tudi bilo, konservativni element je v družbi prav tako potreben, kakor napredni, je torej po svojem bistvu vendarle civilizatorni. V posamičnih slučajih je zelo lahko mogoče, da se zdravi konservativizem prevrže v škodljivo reakcionarnost, na vsak način pa je krivična trditve, da duhovski stan zavestno tišči ljudstvo v temo. To je zgolj individualistični nauk iz časa, ki je malikoval le gospodarskim načelom, izločevaje vsakršno silo etike iz človeškega snovanja, ne da bi imel vsaj trohico družboslovnega spoznanja. Učiteljstvo je žal kot izraziti nosilec napredka takim trditvam preveč verjelo in prerado sledilo, mesto da bi jih z višjih vidikov kritično presodilo. To je bilo stanu le v pogubo, da vsaj o delnem spoznanju zmote niti ne govorimo.

Zato bo v novi dobi naloga učiteljstva, da se praktično zavzame za ljudstvo, ki sestoji pri nas po treh četrtinah iz kmetiškega življa, ter se družbi brez predsodkov osebnega in krajevnega značaja z vsemi, ki streme s svojim javnim delom za poštenimi smotri ter so pripravljene učitelju priznati ne morda politične podkupnine, temveč pošteno plačilo za njegove službe javnosti. Že zdaj, ko se je naše politično obzorje le nekoliko izčiščilo, govornijo znaki, da je to mogoče. Zato pa je tudi naš politični credo, da je taka pot v prihodnost za ves stan nujna potreba. Imejno pred očmi, da vrednost dela izza davnine neprestano raste. In čim višje je kje blagostanje, tem bolj se delo ceni. Čim bolj bo torej ljudstvo vsled gospodarskega dviga spoznalo koristi znanja in luči, tem gotoveje mora delo našega stanu najti svoje plačilo, tem prej mora tudi v našo korist prodrati civilizatorno gospodarsko naziranje.

V božičnem zborovanju »Zavezine« delegacije se je trdilo, da je učiteljski marščaj trhet in prepereh, vdan strastem in

LISTEK

† Alojzij Arnečič.

Utrujen se vleže
Na pare trpin!

Dne 30. marca 1918. jutraj je v Slovenjem Gradcu po dolgem trpljenju mirno in Bogu udano na veke zatisnil svoje trudne oči tovariš Alojzij Arnečič, bivši učitelj v Pamečah. Služboval je dolgo vrto let, a zadnja njegova leta so bila leta trpina v pravem pomenu besede!

Rojen je bil 28. januarja leta 1856. v Podvincih pri Ptuj, kjer so njegovi starši dobro kmetovali. Pohajal je nekaj let gimnazij v Ptuj, potem pa učiteljske v Mariboru, kjer je leta 1881. dobil zrelostno izpričevalo. Prej pa je doslužil še triletno vojaško dobo pri pionirjih.

Izpit učne vsposobljenosti je dostal dne 4. aprila leta 1883. Njegova prva služba je bila pri Sv. Marjeti ob Pesnici. Od majnika 1884. pa do 31. januarja 1891. je služboval v Št. Ilju v Slov. goricah. Do 30. oktobra 1893. je bil kot učitelj v Šmartnem pri Slovenjem Gradcu, odko-

der je bil nekaj časa eksponiran v Razborju, nekaj časa pa tudi v Slovenjem Gradcu ter je bil dne 30. oktobra 1893. imenovan za učitelja in šol. vodjo na novo ustanovljeni šoli v prijaznih Pamečah tik Slovenjega Gradca.

Tam je služboval do 31. oktobra leta 1916., s katerim dnem se je zaradi svoje mukopolne boleznii podal v stalni pokoj. Žal, da ga ni dolgo užival! Že v mladih letih — kot dijak — se je bil vrezal na prstu desne noge in si tako nakopal kak svojih poznejših boleznii.

Bil je večkrat operiran in leta 1900. so mu odrezali nogo nad členkom. Odzdao je imel revež bridke čase svicjega življenja, dokler ga ni rešila smrt.

Kdorkoli ga je kedaj videl, kaklo je trpel na živcih svoje bolane noge, ki mu aiso skoraj nikdar popolnoma mirovali, vsakomur se je v srce zasmilil. Večkrat ni po cele noči zatisnil očesa, a šolo pa je le vedno vestno oskrboval.

Tovariš Arnečič je bil namreč vester in marljiv učitelj.

Pamečani so ga zelo spoštovali in mu radi zaslug kot odgojitelju in učitelju njihove mladine podelili častno občanstvo.

Tovariši so ga ljubili zaradi njegovega prijaznega in mirnega značaja. Nikdo na svetu mu ni bil sovražen, zato je

bil srečen. Ves čas svojega službovanja v tem okraju je bil tudi vnet član učiteljskega društva; ter jako se je zanimal za napredek šole in učiteljstva.

Gmotno si je dobro stal. Imel je v bližnjih Vrhah precej obširno posestvo, v Slovenjem Gradcu pa lično hišo z zemljiščem. Za svojo družino je jako skrbel.

Ko je nastopil službo v Pamečah, se je poročil s hčerko rajkega šol. ravnatelja tovariša Barleta, Billa mu je najljubnejša družica in najskrbnejša oopora.

Njegova starejša hči je učiteljica na slovenjgraški okoliški šoli, dve mlajši hčerki pa pomagata materi pri gospodinjstvu. Sin Pavel je kot sedmošolec moral meseca aprila leta 1915. k vojakom. Sedaj se nahaja nekje v ruskem ujetništvu. Po tem svojem sinu mu je posebno hrepenelo srce: kako rad bi ga bil še vsaj enkrat videl, a ni mu bilo usojeno!

Na velikonočni pondeljek smo ga spremili k zadnjemu počitku na slovenjgraško pokopališče. Obilica vencev mu je pokrivala krsto. Imoozantnega sprevoda so se udeležili tudi občani iz Pameč v obilnem številu.

Pogreb je vodil škalski dekan ob asistenci 2 duhovnov, gosp. Jan. Rotnerja, ki je prej župnikoval v Pamečah. Tudi deputacija sosednjega nam učiteljskega

društva šoštanjkega ga je počastila na njegovi zadnji poti.

Nagrobnico mu je izborno ganljivo govoril sedanjí pameški župnik gosp. Jurko; poslovil se je od rajkega trpina v imenu njegove obitelji, vsega učiteljstva in v imenu pameških župljanov.

V izbranih besedah je naslikal vsem pogrebcom rajkega vrline in zasluge ter mu obljubil v imenu svojih župljanov in njegovih nekdanjih učencev, da ga bodo ohranili vedno v hvaležnem spominu. Ni ga bilo očesa, ki bi se ne bilo posolzilo ob tem zadnjem slovesu, posebno pa so plakali možje in mladina za svojim nekdanjim učiteljem.

Ko je solnce zahajalo za gore in mu pošiljalo zadnji žarni pozdrav v odprto gomilo, smo se vračali iz pokopališča z žalostnim srcem in vendar tudi z nekoliko tolažbo, ker blagi pokojnik ima sedaj mir, ki ga mu njegova mučna bolezen, ki ga je izdelala do same kosti, prej nikdar ni privoščila.

Spavaj v Bogu, dragi tovariš, odpohi se od prevelikega trpljenja, svetila ti večna luč!

Mi vsi te ohranimo v najboljšem spominu!